

ĐỌC SÁCH

MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ DÂN TỘC HỌC VIỆT NAM*

LÊ PHẠM NGỌC QUỲNH

Giáo sư, Nhà giáo ưu tú Phan Hữu Dật là một trong những nhà dân tộc học đầu ngành ở Việt Nam. Trên nửa thế kỷ tham gia cách mạng và hoạt động khoa học, Giáo sư đã có những đóng góp không nhỏ cho việc xây dựng nền đại học và ngành Dân tộc học ở nước ta.

- Là nhà giáo, Giáo sư dành gần 50 năm thời gian và công sức cho việc đào tạo các thế hệ các nhà khoa học. Giáo sư tham gia đào tạo hàng nghìn Cử nhân, nhiều Thạc sĩ và Phó tiến sĩ cho các ngành Dân tộc học và Sử học. Giáo sư là người đầu tiên viết giáo trình *Cơ sở Dân tộc học* để giảng dạy trong các Trường đại học. Cùng với công tác giảng dạy, Giáo sư còn là một nhà quản lý ở một trong những trường đại học lớn nhất nước ta: Từ năm 1971 - 1975 là Chủ nhiệm khoa Lịch sử Trường đại học Tổng hợp Hà Nội; từ năm 1977 - 1981 Quyền Hiệu trưởng, rồi Hiệu trưởng Trường đại học Tổng hợp Hà Nội; từ năm 1981 - 1988 là Chủ nhiệm Bộ môn Dân tộc học; Giáo sư Phan

Hữu Dật đã là Quyền chủ tịch Ban chấp hành trung ương Hội khoa học lịch sử Việt Nam, Ủy viên dự khuyết Ban chấp hành Hiệp hội các trường đại học Tổng hợp Quốc tế (AIU) nhiệm kỳ 1980-1985). Hiện nay Giáo sư là Phó Tổng biên tập Từ điển Bách khoa Việt Nam, Chủ tịch Hội Dân tộc học Việt Nam. Giáo sư là Nhà giáo Ưu tú - một người thầy mẫu mực, trọn cuộc đời dành chữ *Tâm* cho học trò, cho sự nghiệp đào tạo các nhà dân tộc học Việt Nam.

- Là nhà khoa học, Giáo sư là người bảo vệ luận án Phó tiến sĩ dân tộc học đầu tiên (1963) của nước Việt Nam xã hội chủ nghĩa tại Liên Xô (cũ). Hơn 30 năm, Giáo sư đã đóng góp cho lĩnh vực khoa học Dân tộc học là đáng kể, không chỉ trên lĩnh vực lý thuyết mà cả trên bình diện ứng dụng thực tiễn. Qua tác phẩm *Một số vấn đề về dân tộc học Việt Nam*, được tuyển chọn trên 50 công trình của Giáo sư được công bố: với 6 đầu sách và gần 50 bài đăng trên các tạp chí. Ngoài các công trình đã được công bố, Giáo sư còn áp ủ nhiều đề tài, nhiều ý tưởng hay cho ngành dân tộc học Việt Nam; đồng thời, Giáo sư còn chủ trì và tham gia phản biện hàng chục đề tài cấp Bộ và cấp Nhà nước. Giáo sư là người am hiểu sâu rộng nhiều vấn đề chuyên môn và là chuyên gia hàng đầu về nghiên cứu *xã hội nguyên thủy*, về lịch sử hôn nhân gia đình. Giáo sư thông thạo tiếng Pháp, tiếng Nga, tiếng Anh - là công cụ quan trọng của nhà khoa học để tham

(*) GS. Phan Hữu Dật, *Một số vấn đề về dân tộc học Việt Nam*, Nxb Đại học quốc gia Hà Nội, H. 1998.

khảo các tài liệu, thông tin nước ngoài. Các công trình của Giáo sư dù trong lĩnh vực nào cũng đảm bảo sự sâu sắc về mặt lý luận, tính nguyên tắc về tư tưởng, ý nghĩa thực tiễn về mặt áp dụng. Đọc công trình của Giáo sư, các sinh viên, học viên cao học, nghiên cứu sinh... yên tâm về mặt định hướng, không sợ nhầm đường, lạc lối.

Với công lao đào tạo, nghiên cứu Giáo sư đã được Nhà nước phong học hàm Phó giáo sư năm 1980, học hàm Giáo sư năm 1996; được Trường đại học Tổng hợp Maxcova mang tên Lômônôxốp phong Giáo sư danh dự năm 1987; được đưa tên vào Từ điển *who's who* của Mỹ năm 1993 và được cử làm Phó chủ tịch của Hiệp hội nghiên cứu tiểu sử Hoa Kỳ năm 1996; là Phó Chủ tịch Trung tâm tiểu sử quốc tế Cambridge của nước Anh từ năm 1997.

Cuốn sách *Một số vấn đề về dân tộc học Việt Nam* của Giáo sư, PTS. Phan Hữu Dật được tuyển chọn 37 công trình đã công bố và sắp xếp theo 3 vấn đề chính:

1. *Một số vấn đề về dân tộc học Việt Nam*, có 6 chuyên đề (từ trang 17 đến trang 156).

2. *Một số vấn đề về xã hội nguyên thủy*, có 2 chuyên đề (từ trang 157 đến trang 197).

3. *Về văn hoá - dân tộc trong quá trình phát triển ở Việt Nam và khu vực*, có 29 chuyên đề (từ trang 198 đến trang 719).

Đọc xong cuốn sách, chúng tôi thấy, đây là công trình khoa học nghiêm túc của cả cuộc đời nhà giáo, nhà khoa học - GS. Phan Hữu Dật. Cuốn sách là tập hợp các công trình khoa học được sắp xếp theo các vấn đề như cái tên của nó, là công cụ làm việc, giáo trình cho các nhà nghiên cứu, các nhà làm chính sách - xã hội, sinh viên các trường đại học - ngành xã hội..., đồng thời còn có giá trị ứng dụng thực tế cho các địa phương - nhất là vùng đồng bào dân tộc ít người.

Về mặt hình thức, là một cuốn sách đẹp, khuôn khổ vừa phải, ít sai sót về mặt kỹ thuật và lỗi chính tả.

Tạp chí Dân tộc học, trân trọng giới thiệu cùng bạn đọc về tác giả và tác phẩm qua công trình này.

TTR HOẠT ĐỘNG KHOA HỌC

Hội thảo quốc tế về Việt Nam học diễn ra trong ba ngày : 15,16,17 tháng 7 năm 1998 với chủ đề tổng quát "*Nghiên cứu Việt Nam và phát triển quan hệ hợp tác quốc tế*".

Đây là Hội thảo Việt Nam học có qui mô lớn nhất, nhiều người tham dự nhất với nội dung chủ yếu về khoa học xã hội và nhân văn có tính chất liên ngành, đa ngành rộng lớn và khá toàn diện trên rất nhiều lĩnh vực: Lịch sử, Khảo cổ học, Dân tộc học, Ngôn ngữ học, Kinh tế - xã hội, Văn hoá, Dân số, Giáo dục, Môi trường v.v...

Tổng bí thư Lê Khả Phiêu đã có cuộc gặp thân mật và đã phát biểu ý kiến với đại diện các nhà khoa học quốc tế và Việt Nam tham dự cuộc hội thảo.

Thay mặt Chính phủ Việt Nam, Thủ tướng Phan Văn Khải đã đọc lời chào mừng các nhà khoa học, các đại biểu đến dự Hội thảo quốc tế Việt Nam học lần đầu tiên tổ chức tại Hà Nội.

Ngày 15-7-1998, tại Hội trường Ba Đình đã khai mạc trọng thể Hội thảo quốc tế về Việt Nam học. Thủ tướng Phan Văn Khải, Giáo sư Nguyễn Đức Bình, Chủ tịch Hội đồng lý luận Trung ương, cùng đại diện các Bộ, Ngành, các vị Đại sứ các nước và đại diện nhiều tổ chức quốc tế tại Hà Nội đã tới dự.

Tham gia Hội thảo có hơn 600 nhà khoa học, trong đó có gần 300 nhà khoa học ở 27 nước trên thế giới có nghiên cứu và giảng dạy Việt Nam học và khoảng 300 nhà khoa học Việt Nam.

Trong diễn văn khai mạc Hội thảo, GS.TS Nguyễn Duy Quý, Giám đốc Trung tâm Khoa học Xã hội và Nhân văn quốc gia đã nhấn mạnh: " Hội thảo quốc tế về Việt Nam học lần này được tổ chức tại Việt Nam là có cơ hội tốt để các học giả nước ngoài đến thăm đất nước Việt Nam, con người và xã hội Việt Nam đang chuyển mình trên con đường đổi mới. Đây là một cơ hội tốt để các học giả trong và ngoài nước trao đổi trực tiếp với nhau những vấn đề học thuật mà các bạn cùng quan tâm, thay vì sự gặp gỡ nhau chỉ trên báo chí hay trên các công trình khoa học.

Với mục tiêu của Hội thảo: Giới thiệu những kết quả nghiên cứu về Việt Nam của

các nhà khoa học trong và ngoài nước trên cơ sở trao đổi, thảo luận nhằm tăng cường sự hiểu biết và thúc đẩy sự phát triển của Việt Nam học. Mặt khác nhằm mở rộng mối liên hệ giữa các nhà Việt Nam học trên thế giới, mở rộng quan hệ hợp tác quốc tế trong nghiên cứu và đào tạo về Việt Nam học, tiến tới hình thành một cơ cấu liên lạc giữa các nhà Việt Nam học, trên cơ sở đó duy trì mối quan hệ thường xuyên giữa các nhà nghiên cứu và tổ chức nghiên cứu về Việt Nam trên thế giới, tổ chức định kỳ các Hội thảo quốc tế về Việt Nam học.

Hội thảo đã được nghe nhiều báo cáo khoa học tại các phiên họp toàn thể, ngoài ra Hội thảo được chia ra thành 15 tiểu ban, tập trung thảo luận 8 chủ đề lớn: *Truyền thống và hiện đại; Văn hoá và giao lưu; Hội nhập văn hoá; Kinh tế và xã hội; Làng xã nông thôn, nông nghiệp; Phụ nữ, gia đình và dân số; Đô thị và môi trường; Ngôn ngữ và tiếng Việt; Tư liệu và xử lý*, trong tổng số gần 500 báo cáo được gửi tới Hội thảo.

Trong những ngày diễn ra Hội thảo tuy có những ý kiến khác nhau, song tình thân thảo luận khoa học diễn ra trong bầu không khí hữu nghị, cởi mở, thẳng thắn, nghiêm túc, tôn trọng và hiểu biết lẫn nhau.

Hội thảo kiến nghị, nên tổ chức về Việt Nam học theo định kỳ ba, bốn năm một lần và lần thứ hai sẽ được tổ chức vào năm 2000, 2001 hoặc 2002. Ngay sau Hội thảo lần đầu sẽ khẩn trương xúc tiến một Hội đồng quốc tế về Việt Nam học. Hội đồng này bao gồm các thành viên có uy tín, có mối liên hệ thường xuyên giữa ban tổ chức và các nước thành viên.

Sau ba ngày làm việc khẩn trương với nội dung phong phú, đa dạng, Hội thảo quốc tế về Việt Nam học lần đầu được tổ chức tại Hà Nội đã thành công tốt đẹp. Các nhà khoa học trong và ngoài nước đã có một cảm nghĩ tốt đẹp về cuộc Hội thảo và hy vọng sẽ gặp nhau trong cuộc Hội thảo Việt Nam học Kỳ sau.